

Mustafa Kemal ATATÜRK

19 Mayıs 1881'de Selanik'te doğdu. Vakıf İdaresinde Katiplik, Gümrük memurluğu ve sonra kereste ticareti yapan Ali Rıza Efendi'nin oğludur. İlk ve orta öğrenimini Selanik Şemsi Efendi İptidai Mektebi, Askeri Rüştiye ve Manastır Askeri İdadisinde tamamladıktan sonra 13 Mart 1899'da Harbiye mektebine girdi. 10 Şubat 1902'de Piyade Teğmen rütbesiyle mezun olarak Erkanı Harbiye (Kurmay) sınıfına ayrıldı. Erkanı Harbiye Mektebinde öğrenimde iken 10 Şubat 1903'te Üsteğmenliğe yükseltildi. 11 Ocak 1905'te Kurmay Yüzbaşı rütbesiyle mezun olarak staj için Şam'daki 5. Ordu emrine verildi.

30. Süvari alayında görevlendirildi. Şam'da bulunduğu sürede arkadaşları Kurmay Yüzbaşı Müfit (Özdeş), Lütfü, Dr. Mahmut ve Mustafa (Cantekin) ile "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni kurdu. Geçici görevle Selanik'te bulunduğu sırada Cemiyetin Selanik'te açılan şubesi sonradan gizli "İttihat ve Terakki Cemiyeti" ile birleşti. 20 Haziran 1907'de Kıdemli Yüzbaşı olarak 13 Ekim 1907'de Selanik'teki 3. Ordu emrine atandı. Bu dönemde ordunun politika ile ilgisini kesmesi gerektiğini savunarak orduda yaptırdığı tatbikatlar, verdiği konferanslarla dikkati çekti.

22 Haziran 1908'de Rumeli Şark Demiryolları Müfettişliğine getirildi. 13 Ocak 1909'da Ordu Redif Tümeni, kısa bir süre sonra da 17. Selanik Tümeni Kurmayında görev aldı.

31 Mart (13 Nisan 1909) ayaklanmasını bastırmak için İstanbul'a gelen "Hareket Ordusu"nun 1. Kademesinde Kurmay Başkanlığı yaptı. 5 Kasım 1909'da 3. Ordu Karagahındaki eski görevine döndü. 6 Eylül 1910'da Subay Talimhahı Komutanı iken Fransa Ordusunun yaptığı Picardi manevralarını izlemekle görevlendirildi. 15 Ocak 1911'de 5. Kolordu Kurmayına atandı. Kıdemli Yüzbaşı rütbesinde olmasına rağmen 38. Alay Komutanlığına getirildi. 13 Eylül 1911'de Genelkurmay'da görevli iken 27 Kasım 1911'de Binbaşılığa yükseltildi. İtalya ile savaşta Derne Bölgesindeki kuvvetlerin komutanı olarak düşman saldırılarını durdurdu. Bingazi muharebelerinde gösterdiği yararlık üzerine iki yıl kıdem zammı ve nişan ile ödüllendirildi.

24 Ekim 1912'de İstanbul'a dönüşünde süregelen Balkan Savaşında aktif bir görev istemesi ile sonradan "Balayir Kolordusu" olarak anılan "Akdeniz Boğazı Mürettep Kuvvetler Komutanlığı" Harekat Şubesi Müdürü ve bir süre sonra da Kurmay Başkanı olarak görevlendirildi. Savaşın son aşamasında Edirne'nin geri alınması ve savaşın daha az kayıpla sona erdirilmesinde etkili oldu.

27 ekim 1913'de Sofya Askeri Ataşeliğine atandı. 11 Ocak 1914'te Belgrad ve Çetine (Karadağ) Askeri Ataşelikleri de ek görev olarak verildi. Bu arada Fransa Cumhurbaşkanı tarafından Lejyondonör nişanı "Chevalier" rütbesiyle ödüllendirildi. 1 Mart 1914'te Yarbay oldu.

1. Dünya Savaşının başlaması üzerine orduda bir görev verilmesi konusundaki ısrarlı isteği ile 20 Ocak 1915'te Gelibolu'daki 19. Tümen Komutanlığına atandı. Kuruluş aşamasında olan tümenin teşkilatını tamamlayarak o sırada Kabatepe – Arıburun arasına çıkan ANZAK Kolordusu birliklerinin saldırılarını durdurdu ve geri çekilmelerini sağladı. Bu başarısından dolayı 1 Haziran 1915'te Albaylığa yükseltilerek 8 Ağustos'ta Anafartalar Grup Komutanlığına getirildi. Conkbayırı Muharebelerinde bir düşman mermisinin saçtığı misket kalbinin üzerine isabet etti ise de saatini parçalayarak hayatı kurtuldu. Çanakkale Muharebelerindeki başarısı ile Kamuoyunda "Anafartalar Kahramanı" olarak anıldığı gibi çeşitli Türk ve yabancı nişan ve savaş madalyaları aldı ve 16 Mart 1916'dan geçerli olarak iki yıl kıdem zammı verildi.

10 Aralık 1915'te rahatsızlığı nedeni ile hava değişimi alarak Anafartalar Grup Komutanlığından ayrıldı. 27 Ocak 1916'da Karargahı Edirne'de olan ve 25 Kasım 1915'te Diyarbakır'a nakledilen 16. Kolordunun Komutanı olarak görevlendirildi. Birlikleri ile yönettiği Bitlis muharebelerinde Ruslara ağır kayıplar verdiği gibi 4. Rus Kolordusunu çekilmek zorunda bıraktı. Bu bölgedeki muharebelerde gösterdiği yararlılık üzerine yeniden Türk ve yabancı nişan ve madalyalarla ödüllendirildiği gibi bir yıl daha kıdem zammı alarak 1 Nisan 1916'da Mirliva (Tümgeneral) 'lığa yükseltildi. 25 Kasım 1916'da bir süre izinle ayrılan 2. Ordu Komutanına vekalet etti. 7 Mart 1917'de bu göreve asil olarak atandı. 11 Mart'ta İngilizlerin Bağdat'ı ele geçirmeleri üzerine Bağdat'ı geri almak üzere teşkil edilen "Yıldırım Orduları Grubu" içinde yer alacak 7. Ordu Komutanı olarak görev yapması uygun görülmele 5 Temmuz 1917'de bu göreve getirildi. Ancak uygulanacak plan ve hedef konusunda Başkomutanlık ile ayrılığa düştü. 11 Ekim 1917'de izin alarak İstanbul'a gitti.

20 Aralık 1917'de, Veliht Vahdettin'in Almanya gezisinde refakatinde bulunarak savaşı sevk ve idare eden Alman Komutanları ile tanıştı. Almanya dönüşünden sonra 13 Mayıs 1918'de tedavi için Avusturya'ya gitti. Karlsbad Kaplıcalarında dinlendiği sırada Padişah Vahdettin tarafından İstanbul'a çağrılarak 11 Ağustos 1918'de ikinci kez 7. Ordu komutanlığına atandı. Süregelen muharebelerde 19 Eylül'de başlayan İngiliz saldırısında 8. Ordunun bozguna uğraması karşısında ordusunu Şeria Nehri'nin doğusuna geçirerek Şam yönüne çekmeyi başardı. Bu başarısından 23 Eylül 1918'de Padişah tarafından "Fahri Yaverlik" ünvanı verildi.

30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesinin imzalanması ile savaşın sona ermesi üzerine 7. Ordu Komutanlığı uhdesinde olarak Yıldırım Ordular Grup Komutanlığını Liman Von Sanders Paşa'dan devraldı. Mütarekeye rağmen aldığı önlemlerle ordunun ayakta durmasını sağladı. 7 Kasım 1918'de Ordular Grubu ve 7. Ordunun Padişah tarafından lağvedildiği ve kendisinin de Harbiye Nezareti emrine verildiği bildirilmekle 10 Kasım'da Adana'dan ayrılarak 13 Kasım'da İstanbul' geldi. İstanbul'da kaldığı altı ay süre içinde başta Padişah ve devlet erkanı olmak üzere çeşitli kesimden aydınlar ve gazetecilerle yaptığı konuşmalarda yurdun içindeki koşullar ve kurtuluş üzerinde fikir alışverişi yaptığı gibi asker ve sivil yakın çalışma arkadaşlarına geleceğe dönük düşüncelerini anlattı, kararlar aldı. İstanbul'daki direniş hareketlerini teşvik etti, destekledi. Güvendiği Ali Fuat Paşa, Kazım Karabekir Paşa gibi Komutanların yurdun önemli bölgelerine Kolordu Komutanı olarak atanmalarını sağladı. Başlatacağı kurtuluş hareketi için ortam hazırladı.

Bu faaliyetlerden ürken Sadrazam Ferit Paşa tarafından İstanbul'dan uzaklaştırılması kararı alınması üzerine 29 Nisan 1919'da Harbiye Nazırı Şakir Paşa tarafından çağrılarak, "Türklerin Rumlara yaptığı baskıyı yerinde incelemek ve önlemek üzere Karadeniz Bölgesine müfettiş olarak gönderilmesi" kararlaştırıldığını bildirdi. 9. Ordu Kıtaatı Müfettişliğine atanması hakkındaki karar 30 Nisan'da Vahdettin tarafından onandı. Ayrıca kendisi tarafından yapılacak tebligatı, emri altında bulunacak olan vilayet mülki memurlarının icra etmelerinin ilgililere bildirilmesi önerildi. 6 Mayıs'ta, görev ve yetkilerini belirten yazılı talimatı alarak 15 Mayıs'ta Karargahı ile birlikte Bandırma vapuruyla İstanbul'dan ayrıldı.

19 Mayıs 1919'da Samsun'da karaya çıkarak Müfettişlik görevine başladı. 20 Mayıs'ta Sadrazam Damat Ferit Paşa'ya bir telgraf çekerek İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalini protesto etti ve "ne millet ve ne de ordu mevcudiyetine karşı yapılan bu haksız tecavüzü kabul etmeyecektir" diyerek ulusal kurtuluş mücadelesinin ilk işaretini verdi. 25 Mayıs'ta karargahını geçici olarak Samsun'dan Havza'ya nakletti. İzmir, Manisa ve Aydın'ın işgali üzerine valiler, bağımsız mutasarrıflar ve komutanlardan vatanın bütünlüğünün korunması için işgallerin etkili bir şekilde protesto edilmesini istedi. 12 Haziran'da karargahı ile birlikte Havza'dan Amasya'ya geldi. 15 Haziran'da "9. Ordu Kıtaatı Müfettişliği" ünvanı "3 üncü Ordu Müfettişliği"ne dönüştürüldü. 21/22 Haziran'da "Amasya Genelgesi" olarak anılan ve Amasya'ya gelen Ali Fuat Paşa (CEBESÖY), Rauf Bey (ORBAY) ve Refet Bey (BELE) nin de imza ettiği tamimi Anadolu'da ki mülki ve askeri makamlara gönderdi. Genelgede "Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir. Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." denilerek Sivas'ta toplanacak milli bir kongre için her livadan seçilecek üç temsilcinin gönderilmesi istenmekte idi. Bu davranışı üzerine 23 Haziran'da Vükela Meclisince görevinden azledildi ve bu şekilde hiçbir resmi sıfatı kalmamış olduğundan emirlerinin dinlenilmemesi Dahiliye Nezareti tarafından Valiliklere bildirildi.

26 Haziran 1919'da Amasya'dan ayrılarak Tokat-Sivas-Erzincan'dan geçmek suretiyle 3 Temmuz'da Erzurum'a geldi. 9 Temmuzda Padişaha resmi görevi ile birlikte askerlikten ayrıldığını bildirdi. Orduya, vilayetlere millete hitaben kaleme aldığı genelge ile "Bundan sonra mukaddez milli gayemiz için her türlü fedakarlıkla çalışmak üzere sine-i millette bir ferd-i mücahit suretiyle bulunmakta olduğunu" ilan etti. 10 Temmuz'da yapılan çağrıyı kabul ederek "Vilayeti Şarkıye Müdafaayı Hukuku Milliye Cemiyeti"nin Erzurum Şubesi başkanlığını üstlendi. 23 Temmuz'da toplanan "Erzurum Kongresi" ne başkan seçildi. Kongre, çalışmalarını 7 Ağustos'ta tamamlayarak "Vatanın ulusal sınırlar içinde bir bütün olduğu, hükümet dağılırsa milletin hep birlikte düşmana karşı koyacağı, himaye ve esaret kabul etmeyeceği" yolundaki kararlarını 10 maddelik bir bildiri halinde yayınladı ve ayrıca yönetimi ele alacak bir "Heyeti Temsiliye" seçti. 9 Ağustos'ta Padişah iradesiyle askerlikten çıkarılması, haiz olduğu nişanların geri alınması ve fahri yaverlik rütbesinin kaldırılması kararlaştırıldı.

29 Ağustos 1919'da Erzurum'dan ayrılarak Sivas'a geldi. 4 Eylül'de, yurdun çeşitli yerlerinden gelen temsilcilerin katılmalarıyla Sivas Kongresini açtı ve başkanlığa seçildi. Kongrede, Şarki Anadolu Müdafaayı Hukuk Cemiyeti Nizamnamesinde bazı değişiklikler yapılarak adı "Anadolu ve Rumeli Müdafaayı Hukuk Cemiyeti" olarak değiştirildi. Bu şekilde çeşitli adlar altındaki direniş örgütleri birleştirildi. İç ve dış çeşitli konular görüşülüp tartışılarak milli Mücadelenin ilkeleri saptandı. 11 Eylüldeki son toplantıda, alınan kararları içeren "Umumi Kongre Beyannamesi" kabul edildi ve "Heyeti Temsiliye" seçimi yapıldı.

13 Ekim 1919'da yurdun hemen her yöresinde kurulan Müdafaayı Hukuk Teşkilatına bir genelge göndererek "Milli mevcudiyetimizi dost ve düşman nazarında ızhar ve ishat eden teşkilatın nizamname gereğince birbirleri ve merkezle sıkı bağlar kurması milli ve vatani bir görev olduğunu" bildirdi.

20 Ekim 1919'da Heyeti Temsiliye Üyeleri Rauf, Kara Vasıf ve Bekir Sami Bey'lerle Amasya'ya gelerek İstanbul'dan gelen Bahriye Nazırı Salih Paşa ile görüştü. 22 Ekim'de sona eren görüşmeler sonucu beş protokol imzalandı ise de sonraki gelişmeler beklenen sonucu vermedi.

7 Kasım 1919'da Osmanlı Mebusan Meclisinin son dönemi için yapılan seçimlerde Erzurum'dan milletvekili seçildi ise de hastalığı nedeni ile hareketine imkan olmadığını bildirerek katılmadı. Bu konudaki telgrafi 23 Şubat 1920 birleşiminde okundu ve izinli sayıldı. Gerçekte, bu meclisin nasıl olsa dağıtılacağını düşünerek Başkan seçilmesini istemiş, bu sıfatla Meclisi Anadolu'da bir yerde toplamayı düşünmüştü. 16 Kasım'da Heyeti Temsiliye, bazı komutanların da katıldığı toplantısında ordunun ihtiyaçları, savaşın yönetimi Meclisin toplanması ve genel durumu görüşerek önemli kararlar aldı. Heyeti Temsiliye Üyelerinden bir kısmı ile 19 Aralık'ta Sivas'tan ayrılarak 27 Aralık'ta Ankara'ya geldi ve törenle karşılandı.

Heyeti Temsiliye Merkezinin bundan böyle Ankara olduğu bir genelge ile ilgili yerlere bildirildi.

29 Aralık 1919'da, hakkındaki 9 Ağustos 1919 tarihli Heyeti Vükela Kararı, askerlikten istifa etmiş olduğunun kabulü ile nişan ve madalyalarının geri verilmesi şeklinde değiştirildi ve karar 4 Şubat 1920'de Padişah tarafından onandı.

Mebusan Meclisine katılmak üzere İstanbul'a giden bir kısım milletvekilleri ile temastan önce hazırladığı ve kendilerine telkin ettiği "Misakı Milli", 28 Ocak 1920'de Mebusan Meclisi tarafından kabul edildi. Bu Misak, Kurtuluş mücadelesinin temel ilkelerinden biri oldu.

16 Mart 1920'de İtilaf Devletlerinin İstanbul'u işgali nedeniyle yabancı devlet temsilcilerine, Dışişleri Bakanlıklarına ve Mebusan Meclislerine birer telgraf göndererek işgali protesto etti ve ayrıca millete hitaben yayımladığı bildiri ile bu işgal sonucu Türk milletinin medeni kabiliyetinin hayat ve bağımsızlık hakkının ve geleceğinin savunmasına davet edildiğini belirtti.

19 Mart 1920'de, millet işlerini yönetmek ve denetlemek üzere Ankara'da olağanüstü yetkiye sahip bir Meclisin toplanması için acele seçim yapılmasını Valiler, bağımsız mutasarrıflar ve komutanlara bildirdi. Bu Meclise vilayet ve livalardan seçilecek milletvekillerinin yanında kapatılan Mebusan Meclisi son dönem üyelerinden geleceklerin de katılması kararlaştırıldı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920'de bir konuşması ile açıldı. 24 Nisan'daki birleşimde, mütarekeden Meclisin açıldığı güne kadar geçen iç ve dış olayları özetleyen bir konuşma yaptı. Devlet görevi ve sorumluluğunun Heyeti Temsiliye'den alınması ve Meclisin memleketin geleceğine el koymasını isteyerek hükümet teşkili için bir de önerge verdi. Aynı gün yapılan seçimde TBMM Başkanı oldu. 2 Mayıs 1920'de kabul edilen Kanuna göre 3 Mayıs'ta Meclise seçilen İcra Vekilleri Heyetinin 5 Mayıs'taki ilk toplantısına başkanlık etti. 11 Mayıs'ta İstanbul 1. Örfi Divanı Harbi tarafından "Kuvayı Milliye unvanı altında çıkardıkları fitne ve fesadın ve Kanunu Esasi hilafında ahaliden cebren para toplamak ve askere almak, hilafında hareket edenlere işkence ve ezaya ve tahrib-i bilada cür'et eylemek suretiyle emniyeti dahiliyeyi ihlal eyleyenlerin mürettip ve müşevviklerinden olduğu" iddiasıyla Ali Fuat Paşa (CEBESÖY) nın dahil olduğu (6) kişi arasında idam cezasına mahkum edildi. Bu hüküm, ele geçtiğinde tekrar yargılamak üzere 24 Mayıs'ta Padişah tarafından onandı.

TBMM'nin çalışmaya başladığı dönemde süregelen ve yenileri ortaya çıkan iç ayaklanmaların yanında Batı Anadolu topraklarında ilerleyen Yunanlılar ve Antep Cephesinde Fransızlara karşı türlü imkansızlıklar içinde Devlet, Hükümet ve Meclis Başkanı olarak etkili önlemler alıp, ordunun düzenli bir hale gelmesini sağladı. Bu şekilde 11 Ocak 1921 ve 11 Nisan 1921'de I. ve II. İnönü Zaferleri ile Yunan saldırısı durduruldu ve geri çekilmesi gerçekleştirildi. Bu arada 13 Eylül 1920'de Meclise sunduğu "Halkçılık Programı"nın incelenmesi için özel bir komisyon kuruldu. Sonuçta bu program ilk Anayasanın ilkelerini oluşturdu ve 20 Ocak 1921'de 85 sayılı "Teşkilatı Esasiye Kanunu" olarak kabul edildi.

İstanbul Hükümetinde yer alan Asker Nazırların yaklaşımı ile Ankara Hükümeti ile yeni bir temas süreci aranması nedeniyle 4 Aralık 1920'de Bilecik'te Ahmet İzzet ve Salih Paşa'ların içinde bulunduğu İstanbul Heyeti ile ikinci kez bir görüşme yaptı. Ancak anlaşma olmadı.

10 Mayıs 1921'de TBMM içinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk Grubunu kurdu, ertesi günü yapılan seçimde Başkanlığa seçildi.

10 Temmuz 1921'de yeniden başlayan ve iki hafta devam eden Yunan saldırısında önemli kayıplara uğranılması TBMM'de ve kamuoyunda ciddi tepkilere neden olmasına rağmen, vakit kazanmak için izlenmekte olan stratejik savunma planını uygulamayı sürdürdü. 5 Ağustos 1921'de "Ordunun maddi ve manevi kuvvetini azami surette tezyit ve sevk ve idaresini bir kat daha tarsin hususunda TBMM'nin buna müteallik selahiyetini Meclis namına, fiilen istimaline mezun" olarak 144 sayılı Kanunla Başkomutan seçildi. 7 ve 8 Ağustos'ta yayımladığı 10 "Tekalifi Milliye" emirleri ile savaşıyan ordunun ihtiyaçlarını sağlama yoluna gitti.

13 Ağustos'ta başlayan Sakarya muharebesi "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. Bu sathı bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terkolanamaz..." emri ile 22 gün ve gece devam eden muharebeler sonunda Sakarya Zaferi gerçekleşti. 19 Eylül 1921'de TBMM 153 sayılı Kanunla "Gazi" unvanı ve "Müşir" (Mareşal) rütbesi verdi. Bu zaferi 20 Ekim 1921'de Fransa ile yapılan ve güney sınırlarımızı güvenceye alan "Ankara Andlaşması" izledi. Daha önce 2 Aralık 1922'deki "Gümrü" ve 16 Mart 1921'de "Moskova" Andlaşmaları ile Doğu cephesindeki savaşlar sona erdirilmişti.

Üç ay süre ile sınırlı olan Başkomutanlık Kanunu, 229, 189 ve 160 sayılı Kanunlarla üçer ay daha uzatıldı. 20 Temmuz 1922'de 245 sayılı Kanunla da süresiz olarak Başkomutanlığa

memur edildi. Bir yıl süren hazırlık döneminden sonra 26 Ağustos 1922'de Afyon Cephesinde Büyük Taarruzu başlattı. Dört gün devam eden muharebeler sonunda 30 Ağustos'taki bizzat yönettiği Başkomutan (Dumlupınar) meydan muharebesi ile Yunan ordusu sarılarak imha edildi. "Ordular, ilk hedefiniz Akdenizdir. İleri" komutası ile düşman İzmir istikametinde takip edilerek 9 Eylülde İzmir'e girildi. 10 Eylül'de İzmir Hemşehriliğine seçildi. 11 Ekim 1922'de imzalanan Mudanya mütarekesi ile yıllardır süregelen savaş sona erdi.

Sadrazam Tevfik Paşa'nın yakında toplanacak Barış Konferansına Babiali ve Ankara heyetlerinin bir arada katılmasının uygun olacağını bildiren telgrafları, 30 Ekim 1922'de başkanlığında toplanan TBMM'de okunarak açılan görüşmede Sadrazamın, oğlu ile şahsına gönderdiği 17 Eylül 1922 tarihli mektuba "Teşkilatı Esasiye Kanunu ile şekil ve mahiyeti taayyün eden Türkiye Devletinin tarihi teessüsünden beri Türkiye mukadderatına vazülyed ve bundan mesul yalnız ve ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti olduğu, cihanca malum ve hadısati fiiliye ve muamelatı siyasiye ile müeyyet bulunmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi ordularının ihraz eylediği muzafferiyeti katiyenin neticesi tabiiyesi olmak üzere vukuu kabil olan konferansta Türkiye yalnız ve ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından temsil olunur..." şeklinde cevap verdiğini ifade etti. Bu mektuptan ayrı olarak, Sadrazamın TBMM Başkanlığına gönderdiği aynı konuyu içeren telgrafının okunmasından sonra söz alan milletvekilleri, ifade ettiği cevap doğrultusunda konuşma yapmalarını müteakip, Başkan olarak verilen önerileri oya koydu ve Rıza Nur Bey (Sinop) ve 80 arkadaşının "Osmanlı İmparatorluğuna son verilip Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin onun yerine geçtiğine, Teşkilatı Esasiye Kanunu ile egemenlik hakkı millette olduğundan İstanbul'daki Padişahlığın yok sayıldığına İstanbul'da meşru bir hükümet tanınmadığına ve Hilafet Makamının esir bulunduğu Yabancılar elinden kurtailmasına" dair önerisi ad okunarak (2) red, (2) çekimser oya karşı (132) oyla kabul edildi. Ayrıca Barış Konferansına temsilci gönderilmesi konusunda telgraf yazarlarla mensup olduğu heyet Padişah haklarında kanuni işlem yapılmasına karar verildi. 1/2 Kasım 1922'de verilen 308 sayılı kararla da, TBMM'nin egemenlik hakkının gerçek temsilcisi olduğu, Misakı Milli sınırları içinde TBMM Hükümetinden başka bir hükümet şekli tanımadığı, Türkiye halkının kişi egemenliğine dayanan İstanbul Hükümetini 16 Mart 1920'den itibaren ve sonsuza dek tarihe intikal etmiş saydığını ilan etti. 4 Kasım'da Tevfik Paşa kabinesi görevden çekildi. İstanbul'un idaresine el konuldu. 18 Kasım'da Vahdettin'den hilafet alınarak Halifelige Abdülmecit Efendi seçildi.

22 Kasım 1922'de Lozan'da çalışmalarına başlayan Lozan Barış Konferansı arada bir kesinti ile devam ederek 24 Temmuz 1923'te Bağımsız Türkiye Devletinin tanınması ile sona erdi. Bu arada 17 Şubat 1923'te İzmir'de toplanan "İktisat Kongresi"ni bir konuşma ile açtı. Konuşmasında. "Siyasi ve Askeri başarılar ne kadar büyük olursa olsunlar iktisadi başarılarla taçlandırılmazlarsa kazanılan zaferlerin sürekli olmayacağını, az zamanda söneceğini" vurguladı. TBMM, 1 Nisan 1923'de seçimin yenilenmesine karar vererek 16 Nisan'da çalışmalarını sona erdirdi.

II. Dönem için yapılan seçimlerde yeniden Ankara Milletvekili oldu. TBMM 11 Ağustos'ta çalışmalarına başlaması ile 13 Ağustos'ta yapılan seçimde tekrar başkanlığa seçildi. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-yı Hukuk Grubunun bir partiye dönüştürülmesi konusunda 9 Ağustos'ta başlayan çalışmalar sonucunda "Halk Fırkası" kuruldu. 11 Eylül'de Genel Başkanı oldu. 2 Ekim'de İstanbul'daki İtilaf Devletleri askerlerinin ayrılmaları ile 6 Ekim'de Türk Birlikleri İstanbul' girdi. 13 Ekim 1923'te TBMM'ce kabul edilen (27) sayılı kararla Ankara'nın Türkiye Devletinin merkezi olması kabul edildi.

27 Ekim 1923'te İcra Vekilleri Heyeti Reisi Ali Fethi Bey'in görevinden istifası bir hükümet bunalımına yol açmakla 28 Ekim akşamı Çankaya Köşküne çağırdığı arkadaşlarına "Yarın Cumhuriyet ilan edeceğiz" dedi. Aynı gece İsmet Paşa ile birlikte hazırladıkları Teşkilatı Esasiye Kanunu değişikliği 29 Ekimde Halk Fırkası Genel Kurulunda kabul edilerek TBMM'ne gönderildi. Kanun teklifi ivedi görüşülerek (364) sayı ile kanunlaştı ve Cumhuriyet ilan edildi. Gizli oyla yapılan seçimde mevcut (158) üyenin oy birliği ile Cumhurbaşkanı oldu.

19 Kasımda, Halk Fırkası Genel Başkanlığı ile fiilen uğraşmaya bugünkü görevi el vermediğinden İsmet Paşa'yı Vekil olarak atadı. 21 Kasımda TBMM'nce asker ve sivil (25) kişi arasında kırmızı-yeşil şeritli İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmesi kararlaştırıldı.

1 Mart 1924'te TBMM'nin II nci Dönem İkinci Toplantı yılını açış konuşmasında "İslam Dinini, asırlardan beri alışlageldiği şekilde bir siyaset aracı olmaktan uzaklaştırmak ve yüceltmek gerek olduğu"na işaret etti. Bu direktifin ışığı altında hazırlanan ve TBMM'nce kabul olunan 3 Mart 1924 tarih ve 429, 430 ve 431 sayılı kanunlarla Şer'iyeye Vekaleti kaldırılarak Diyanet İşleri Başkanlığı kuruldu. Bütün öğretim ve eğitim kurumları ve medreseler Maarif Vekaletine bağlandı. Hilafet kaldırılarak Osmanlı Hanedanı üyeleri yurt dışına çıkarıldı. 8 Nisanda 469 sayılı Kanunla Şer'iyeye Mahkemeleri kaldırıldı.

20 Nisan 1924'te Cumhuriyetin yeni Anayasası kabul edildi. 26 Ağustos'ta Türkiye İş Bankası'nı kurdurdu. 12-20 Eylül arası Hamidiye Kruvazörü ile yaptığı Karadeniz gezisi sonunda 20 Eylül'de Hamidiye'den ayrılırken Şeref Defterine yazdığı "Hudutların mühim ve büyük kısmı deniz olan Türk Devletinin donanması da mühim ve büyük olmak gerekir. O zaman Türk Cumhuriyeti daha müsterih ve emin olacaktır. Mükemmel ve kadir bir Türk Donanmasına malik olmak gayedir." yazıları ile Cumhuriyet Donanmasının kuruluşunu başlattı. 29 Aralık 1924'te 539 sayılı Kanunla "Bahriye Vekaleti" kuruldu.

10 Kasım 1924'te Halk Fırkası "Cumhuriyet Halk Fırkası" adını aldı. 16 Şubat 1925'te, 29 Ocak 1923'te evlenmiş olduğu Latife (Uşakizade) Hanımdan ayrıldı. 23 Ağustos'ta ilk kez başında bir panama şapkası olduğu halde otomobille Ankara'dan hareketle Çankırı'ya uğrayarak Kastomonu'ya geldi. 25 Ağustosta İnebolu'ya geçerek Türkocağında, Türk Milletinin medeni kıyafeti içinde şapkanın yer alması lüzumuna işaret etti. 30 Kasım 1925 tarih ve 677 sayılı Kanunla Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Kapatılması ve Türbedarlıklar ile bir takım ünvanların kaldırılması kararlaştırıldı. Bu arada 15 Eylül 1925'te, Ankara Hukuk Mektebi Öğretim Kurulu, kendisine "Öğretim Kurulu Fahri Başkanlığı"nı tevcih etti. 26 Aralık 1925'te 697 ve 698 sayılı kanunlarla, günün 24 saate taksimi miladi tarihi esas alan uluslararası takvim kabul edilerek batıya dönük yeni bir aşama kaydedildi.

17 Şubat 1926'da Medeni Kanun, 1 Martta Türk Ceza Kanunu, 3 Martta Hakimler Kanunu, 22 Nisanda Borçlar Kanunu, 29 Mayıs'ta Türk Ticaret Kanunu kabul edilerek adalet reformunda önemli ileri adımlar atıldı.

14 Haziran da İzmir'de kendisine hazırlanan bir suikast girişimi meydana çıkarıldı. Eski Rize Mebusu Ziya Hürşit ve arkadaşlarının düzenlediği ve kapatılan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasına mensup milletvekilleri ve paşaların da katıldıkları iddia edilen girişimde sanık görülenlerin tutuklanarak İzmir'e gelen Ankara İstiklal Mahkemesinde yapılan yargılanmaları sonunda suçlu görülen (13) kişi, 13 Temmuz'da idama mahkum edildi. Bir kısım sanıklar da Ankara'da yargılanarak (4) ü 26 Ağustos'ta idam cezasına hüküm giydi.

26 Haziran 1927'de yeni seçim kararı alan TBMM, bu tarihte çalışmalarına son verdi. III. Dönem için Eylül 1927'de yapılan seçimde tekrar Ankara milletvekili oldu. 15 Ekim'de toplanan CHP II. Büyük kongresinde toplam (36) saat (33) dakika süren Büyük Nutku'nu 20 Ekim'de tamamladı. 1 Kasım'da III. Dönem çalışmalarına başlayan TBMM'nce ikinci kez Cumhurbaşkanlığına seçildi.

TBMM, 10 Nisan 1928'de yaptığı bir Anayasa değişikliği ile Teşkilatı Esasiye Kanununun 2. maddesindeki "Türkiye Devletinin dini, din-i İslamdır." fıkrası ile, 26. Maddesindeki "ahkamı Şer'iyenin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütüleceğini belirleyen cümleyi kaldırdı ve ayrıca Cumhurbaşkanı ve milletvekillerinin yemin metinleri de değiştirilerek namus üzerine and içilmesi kabul olundu."

20 Mayıs 1928'de Türkiye'ye resmi bir ziyaret yapan Afganistan Kralı Amanullah Han ve eşi ile beraber oldu. Aynı gün TBMM, 1288 sayılı kanun olarak Uluslararası rakamların kullanılması zorunluluğunu kabul etti. 9/10 Ağustosta İstanbul Sarayburnu Parkında CHP

İstanbul Teşkilatı tarafından düzenlenen açık hava toplantısında yeni Türk Harfleri hakkında halkı aydınlatıcı bir konuşma yaparak "Asırlardan beri kafalarımızı demir çerçeve içinde bulundurarak, anlaşılmayan ve anlamadığımız işaretlerden kendimizi kurtarmak mecburiyetindeyiz" dedi. 25 Ağustosta Dolmabahçe Sarayında huzurlarında toplanan konferansta yeni Türk Harfleri konuşuldu. Katıldığı bu tartışmalı konferans 29 Ağustosta da devam etti. 1 Kasım 1928'de III. Dönemin 2. toplantı yılının ilk gününde "Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki" hakkındaki Kanun TBMM'ce kabul edilerek harf devrimi gerçekleştirildi. TBMM, milletin bu konudaki şükran anısı olarak kendisine altın levha üzerinde kabartma bir alfabe sunulmasını kararlaştırdı. 8 kasımda, Millet Mektepleri Genel Başkanlığı ve Başöğretmenliği önerisini kabul etti.

23 Nisan 1929'da 23 Nisan gününün "Çocuk Bayramı" olarak kutlanması kabul edilerek, gece, Ankara Palasta verilen çocuk balosunu onurlandırdı.

3 Nisan 1930'da yerel seçimlerde kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanıyan 1580 sayılı Belediye Kanunu, TBMM'de kabul edildi. 27 Nisan'da Ankara'da toplanan Türkocakları VI. Kurultayında Türk tarihi ve medeniyetini bilimsel olarak incelemek üzere "Türk Tarihi Tetkik Heyeti" oluşturuldu. 9 Ağustosta Paris Büyükelçiliğinden istifa ederek yeni bir siyasi Parti kurmak istediğini bildiren Ali Fethi Bey'e yazdığı mektupta "Laik Cumhuriyet esaslarına dayanan yeni bir partinin faaliyete geçerek millet işlerini serbestçe tartışmasını cumhuriyetin esaslarından saydığını" bildirdi. 12 Ağustosta "Serbest Cumhuriyet Fırkası" kuruldu. 25 Eylülde ömür boyu Cumhurbaşkanlığı önerildiği şayialarının basında yer alması üzerine gazetecilere "siz ve kamuoyu bilmelisiniz ki bu yoldaki öneriler hoşuma gitmemiştir ve gitmez" dedi. 23 Aralıkta Menemen'de meydana gelen gericilik olayında yedek subay öğretmen Kubilay'ın şehit edilmesi üzerine 28 Aralık'ta orduya gönderildiği başsağlığı mektubunda "Büyük Ordunun Kahraman Genç Subayı ve Cumhuriyetin mefküreci muallimi heyetinin kıymetli uzvu Kubilay'ın temiz kanı ile Cumhuriyet hayatini tazelemiş ve kuvvetlendirmiş olduğunu" bildirdi.

3 Mart 1931'de CHP Meclis Grup Başkanlığına, milletvekili seçiminin yenilenmesi uygun olacağını bildirmesi üzerine 5 Mart'ta TBMM'nde bu şekilde karar alındı. 24 Nisan 1931'de yapılan IV. Dönem genel seçimlerinde tekrar Ankara'dan milletvekili olarak 4 Mayıs'taki olağanüstü toplantıda yeniden Cumhurbaşkanlığına seçildi.

2 Temmuz 1932'de I. Türk Tarih Kongresi, huzurları ile Ankara'da toplandı. 12 Temmuzda "Türk Dili Tetkik Cemiyeti" kuruldu. 26 Eylülde I. Türk Dili Kurultayı başkanlığında Dolmabahçe Sarayında çalışmalarına başladı. Zaman zaman toplantılara başkanlık ederek arı

dil akımını ilgi ile izledi. 26 Eylül tarihi de 1933 yılından itibaren dil bayramı olarak kutlandı.

1 Şubat 1933'de, Bursa'da ezan ve kamet'in Türkçe okunuşuna karşı gerici bir hareketin baş göstermesi üzerine 6 Şubatta Anadolu Ajansına verdiği demeçte "Olaya özellikle dikkatimizi çevirmemizin nedeni, dini siyaset ve herhangi bir tahrike vesile etmeğe asla müsamaha etmeyeceğimizin bir daha anlaşılmasıdır. Meselenin mahiyeti esasen din değil, dildir. Kesin olarak bilinmelidir ki Türk milletinin milli dili ve milli benliği bütün hayatında hakim ve esas kalacaktır" dedi. 7 Şubattan itibaren İstanbul'daki bütün camilerde ezan ve kamet Türkçe okunmaya başlandı.

29 Ekim 1933'te Cumhuriyetin 10. Yıldönümü münasebetiyle "Ne Mutlu Türküm Diyene !" sözcüğü ile biten ünlü söylevi ile Türk milletine seslendi. 4 Kasım'da Selanik'te doğduğu eve Yunan Hükümeti bir anı levhası koydu.

16 Haziran 1934'te Türkiye'ye resmi bir ziyaret yapan İran Şahı Rıza Pehlevi'yi karşıladı ve 2 Temmuz'a kadar zaman zaman birlikte oldu.

21 Haziran'da TBMM'nde "Soyadı Kanunu" kabul edildi. İsmet Paşa ve arkadaşları tarafından verilen önerge 24 Kasım'da 2587 sayılı Kanun olarak kabul edilerek ATATÜRK soyadını aldı. Ertesi günü de İsmet Paşa'ya İNÖNÜ soyadını verdi. Ayrıca milli mücadele ve sonrasında birlikte çalıştığı arkadaşlarını verdiği soyadları ile onurlandırdı. 26 Kasım'da "Efendi, Bey, Paşa gibi Unvan ve Lakapların Kaldırıldığına dair" 2590 sayılı Kanun kabul edildi. 3 Aralık'ta da "Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair" 2596 sayılı Kanunla din adamlarının mabet ve ayinler dışında dini kıyafetlerini giymeleri yasaklandı.

5 Aralıkta Teşkilatı Esasiye Kanununun 10. ve 11. maddeleri değiştirilmek suretiyle Türk kadınlarına milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanındı.

8 Şubat 1935'te yapılan V. Dönem milletvekilleri genel seçimlerinde yeniden Ankara milletvekili oldu. 1 Martta çalışmalarına başlayan TBMM'nce dördüncü kez Cumhurbaşkanlığına seçildi.

9 Mayıs'ta CHP IV. Büyük Kurultayını açış konuşmasında "Uçurum kenarında yıkık bir ülke... türlü düşmanlarla kanlı boğuşmalar yıllarca süren savaş... ondan sonra içerde ve dışarda

saygı ile tanınan yeni vatan, yeni sosyete, yeni devlet ve bunları başarmak için arasız devrimler..." İşte Türk genel devriminin bir kısa ifadesi diyerek gerçekleştirilen büyük işlerin özet bir dökümünü yaptı. 27 Mayıs'ta kabul edilen 2739 sayılı Kanunla ulusal bayram ve genel tatil günleri yeniden saptandı ve hafta tatili, Cumartesi günü saat 13:00'te başlamak üzere Pazar günü oldu.

Ekimde, Suriye'de bulunan Çerkez Edhem ve Kardeşi Reşit'in hazırladığı anlaşılan bir suikast girişimi meydana çıkarıldı. Girişim ile ilgili görülen Urfa Milletvekili Ali Saip URSAVAŞ'ın da dahil bulunduğu sekiz sanığın 4 Ocak 1936'da Ankara Ağır Ceza Mahkemesinde başlayan yargılanmaları 17 Şubat'ta delil yetersizliğinden beraat kararı ile sonuçlandı. Olayın 21 Ekimde öğrenilmesi halkın büyük tepkisine yol açtı. Yurdun her tarafında kınama toplantıları yapıldı.

20 Temmuz 1936'da Boğazların Türk Hükümeti'nin egemenliğini belgeleyen "Montreux Andlaşması"nın imzalanması münasebetiyle 31 Temmuz'da TBMM minnet ve teşekkürlerinin kendisine iletilmesini kararlaştırdı.

4 Eylül'de İstanbul'a özel olarak bir ziyaret yapan İngiltere Kralı VIII. Edward'ı karşıladı. Birlikte 6 Eylül'de Moda'da yapılan deniz yarışlarını izledi.

27 Ocak 1937'de, Milletler Cemiyeti tarafından Hatay'ın bağımsızlığı kabul edilmesi üzere TBMM, 29 Ocakta aldığı bir kararla, insanlık yolunda milli bir davayı neticeye yaklaştırmaya yönelik gayretlerinden dolayı kendisine teşekkür etti.

5 Şubatta 3115 sayılı Kanunla yapılan bir Anayasa değişikliği ile CHP'nin altı ok ilkesi Anayasa metnine alınarak Türkiye Devletinin Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve İnkılapçı olduğu vurgulandı.

12 Şubatta Selanik Belediyesi aldığı bir kararla, doğduğu evi sahibinden satın alarak emrine tahsis etti.

11 Haziran 1937'de Trabzon'da bulunduğu sırada Başbakan İnönü'ye bir telgraf çekerek "Bütün çiftlikleri ve mallarını millete bağışladığını" bildirdi.

1 Kasım 1937'de TBMM'nin V. Dönem 3. toplantı yılında son kez yaptığı açış konuşmasında. "Biz Türk Milletinin hadimiyiz... Kuvvet birdir ve milletindir." diyerek ulusal egemenliğe inancını bir kez daha belirtti.

30 Mart 1938'de, rahatsızlığı nedeniyle Fransa'dan çağrılan Prof. Dr. Fissenger tarafından muayenesi sonucuna dair ilk resmi rapor yayımlandı. Rapora ait resmi tebliğde "Sihhatde endişe verici bir durum olmadığı, ancak 1.5 ay kadar dinlenmesi önerildiği" belirtildi. 26 Mayıs'ta Ankara'dan son kez ayrılarak İstanbul'a geldi ve çalışmalarını Dolmabahçe Sarayında sürdürdü.

19 Haziran'da İstanbul'da SAVARONA yatında Romanya Kralı Karl'ı kabul ederek bir süre görüştü.

5 Eylülde el yazısı ile düzenlediği vasiyetnamesini Dolmabahçe Sarayına çağrılan İstanbul 6. Noterine verdi.

26/27 Eylül gecesi Saray'da hafif bir koma geçirdi. 16 Ekimde ağır bir komaya girdi. 17 Ekimde yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği tebliğinde "Karaciğer hastalığı normal seyrini takip ederken 16 Ekim 1938 günü birden bire umumi bir zaaf ile birlikte hazmi bir asabi araz göstermeğe başladığı" bildirildi. Hastalığın seyrine dair tebliğ yayımı 22 Ekime kadar devam etti ve her gün sabah ve akşam iki tebliğ yayımlandı. 22 Ekim'de konsültasyon sonucu yayımlanan son tebliğde "Hastalık normal seyrine avdet etmiştir. Günlük tebliğ neşrine lüzum kalmamıştır." denildi.

29 Ekimde Cumhuriyetin 15. yıl dönümü münasebetiyle Orduya bir mesaj yayımladı. 1 Kasım'da TBMM'nde V inci Dönemin IV. toplantı yılı açış konuşması Başbakan Celal Bayar tarafından okundu.

8 Kasım'da ikinci kez ağır komaya girdi. Yayımlanan tebliğde "Bugün saat 18:30'da hastalık birdenbire normal seyrinden çıkarak şiddetlenmiş ve sihhi vaziyetleri yeniden ciddiye kazanmış olduğu" belirtildi. Ağır koma hali 9 Kasım'da da devam etti.

10 Kasım 1938 günü saat 9:05'te Dolmabahçe Sarayında öldü. Bu kayıp Türk milletini mateme boğduğu gibi bütün dünyada geniş yankılar uyandırdı. Türk Bayrağına sarılı tabutu Sarayın tören salonunda katafalka konularak sekiz gün halkın saygı geçişine açık tutuldu.

19 Kasımda top arabasına konulan tabut törenle Sarayburnu'na getirildi. Zafer Gemisi ile İstanbul Limanını dolduran ve tören için gelen yabancı savaş gemilerinin arasından geçirilerek Yavuz Gemisi'ne götürüldü.

20 Kasım sabahı saat 10:00'da başta Cumhurbaşkanı İsmet İnönü olmak üzere bütün devlet büyükleri ve halk tarafından törenle karşılandı. Trenden alınarak top arabasına konulan tabut törenle karşılandı. Trenden alınarak top arabasına konulan tabut törenle TBMM'ne getirildi ve hazırlanan katafalk'a yerleştirildi. Türk Silahlı Kuvvetleri ve dost devletler tarafından gönderilen tören birliklerinin saygı geçişinden sonra; halkın saygı geçişi 24 saat devam etti.

21 Kasımda Tabut katafalk'tan alınarak devlet töreni ile geçici kabir olarak seçilen Etnografya Müzesinde mermer bir lahdin üzerine konuldu.

10 Kasım 1953'te devlet töreni ile Anıtkabir'e götürülerek toprağa verildi.

Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu ve Türk milletinin Atası olan ATATÜRK, gençlik yıllarından itibaren kafasında oluşmaya başlayan ileri düşünceleri kısa zamanda hayata geçirmeyi başaran müstesna bir lider ve devlet adamı olmanın ötesinde ortaya koyduğu ilkeler, yıllar geçtikçe geçerliliği daha da değerlenen ve takdir kazanan üstün bir fikir adamıdır. Özellikle son yıllarda uzun süre arkasından gidilen ideojilerin çökmesi yanında, ilkelerinin bugün de dimdik ayakta kalması, iyiye, doğruya ve güzele giden bir yolda evrensel büyüklüğünün yeni bir kanıtıdır.

Dünyadaki her insanın, politikaçının (sıradan) ve devlet adamının (başbakan) her zaman için bir örneği vardır. Atatürk'ün örneği ise her zaman için bir örnektir. Atatürk'ün örneği her zaman için bir örnektir.

İsmail GÖKÇE

ATATÜRK KÖŞESİ

Atatürk'ün örneği her zaman için bir örnektir. Atatürk'ün örneği her zaman için bir örnektir. Atatürk'ün örneği her zaman için bir örnektir.

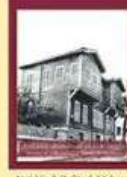
Devletimizin kurucusu Atatürk
1881 - 1938

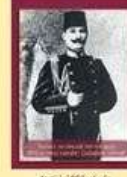
Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım

Atatürk'ün babası Ali Rıza Bey

Atatürk'ün Samsat'ta doğduğu ev
1881

Atatürk 1903 yılında
Konya'da askerlik yaparken
Hırp Alayından mezur oldu.

Çanakkale'de
Anadoluhisari'nde ve Anadolu'da
1915 yılında Atatürk'ün askerlik yaptığı
görüntüleri ve gemileri.

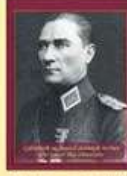
İttihat ve Terakki Cemiyeti üyeleri
24 Eylül 1908

22 Mayıs 1908'de T.E.A.M. binası.

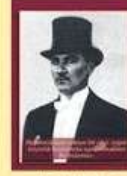
12 Ocak 1921 tarihinde İstanbul
Tanzimatı'na karşı çıkarak Atatürk'ün
İstanbul'da bir hafta hükümeti yönettiği
görüntüleri.

İskenderiye'de konuşan Atatürk'ün Büyük Millet
Meclisi üyeleri. "Mevzu" ve "Çağ" gibi
yazıları vardır.

28 Ağustos 1922'de Atatürk'ün İzmir'de
ulusal Kurtuluş savaşını ilan ettiği
görüntüleri.

18 Cumhuriyetçilerimiz
29 Ekim 1923 Cumhuriyetini ilan.

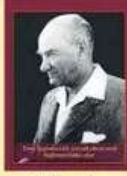
1928'de yeni harfleri
işletilen.

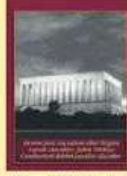
29 Ekim 1923 tarihinde 10. yıl kutlamaları
görüntüleri.

1924'te Ankara'da bir toplantıda.

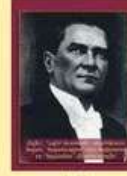
Atatürk'ün son yılları.

10 Kasım 1928 Atatürk'ün ölümü.

Her Milli Türkmen şerefine.

Atatürk

Atatürk'ün eserleri
1881 - 1938

Atatürk'ün eserleri
1881 - 1938